

Transformatie **Sociaal** Domein

Uitgangspunten van de gemeente Eijsden-Margraten en de 5 andere Heuvellandgemeenten

Behandeld door : Mevr. M.M. Aarts
Bijlage(n) : Geen

13IN007886

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 13IN007886

Aanleiding

Per 1/1/2015 krijgen gemeenten grote nieuwe taken en taakstellingen in het sociale domein. Dit krijgt vorm in een drietal nieuwe wetten, die per die datum van kracht zijn: de Jeugdwet, de Wmo 2015 en de Participatiewet. De invoering van deze wetten vraagt om beleidskaders, die de basis vormen voor ontwerp, uitwerking en implementatie van de nieuwe taken. De 6 gemeenten in Maastricht-Heuvelland hebben deze beleidskaders in gezamenlijkheid voorbereid. Daarbij is gekozen voor

- het in samenhang benaderen van het hele sociale domein
- een ambitieus eindplaatje, met een optimaal maatschappelijk rendement
- een structurele transformatie van de huidige verkokerde systemen naar een integrale aanpak waarin burgers centraal staan
- een zorgvuldige invoering en transitie en een realistische transformatie-strategie
- een uitwerking per wet, om recht te doen aan de domein-specifieke karakter van onderdelen van beleid en uitvoering

Beweging in het sociale domein

Zoals u weet, is het sociale domein in onze gemeenten volop in beweging. Daaraan liggen autonome ontwikkelingen in de maatschappij en de markt ten grondslag, maar ook grote beleidswijzigingen bij de Rijksoverheid.

Rijksoverheid kiest voor hervorming van de verzorgingsstaat

De Rijksoverheid heeft besloten tot invoering van een Jeugdwet, waarin alle zorg en ondersteuning voor jeugdigen wordt geregeld, een Wmo 2015 waarin naast bestaande Wmo-taken ook de functie begeleiding en een flink deel van de functie beschermd wonen wordt ondergebracht en een Participatiewet waarin de WWB, de WSW en een groot deel van de Wajong opgaan. Aanleiding voor deze nieuwe wetten is dat de Rijksoverheid niet tevreden is over de wijze waarop het bestaande stelsel functioneert. Kort samengevat is men van mening dat het gebruik en de kosten van de bestaande stelsels uit de hand lopen, terwijl de ervaren kwaliteit van de gebruikers juist terugloopt. Bureaucratie, rigiditeit, verkokering en versnippering en confectie-oplossingen voor maatwerk-problemen liggen ten grondslag aan het tweede. Perverse prikkels en een veranderende cultuur bij burgers, professionals en organisatie worden aangewezen als oorzaak van het eerste.

Samenwerken en samenhang

De gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Witten, Maastricht, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul hebben besloten het richten, inrichten en verrichten van het sociale domein gezamenlijk en in samenhang op te pakken.

Overweging daarbij was enerzijds dat de omvang van de operatie zo groot is, dat individuele gemeenten in de voorbereiding overvraagd zouden worden en dat samenwerking de effectiviteit en efficiëntie verhoogt. Belangrijker was echter de bestuurlijke constatering dat deze 6 gemeenten op dit terrein zoveel gemeenschappelijks delen, dat het inhoudelijk wenselijk is om te streven naar gezamenlijkheid: onze burgers bewegen zich vrij door deze subregio, veel aanbieders werken op deze schaal en ook veel beleid is al identiek.

De (ambtelijke en bestuurlijke) voorbereiding heeft deze constatering bevestigd: de in deze nota gepresenteerde uitgangspunten en de 3 beleidskaders waarin ze uitmonden zijn in gezamenlijkheid opgesteld en worden gezamenlijk gedragen. In de loop van 2013 is de aldus gegroeide samenwerking voorzien van een formeler kader.

Uitgangspunten voor een samenhangende ontwikkeling

Een van de belangrijkste redenen om te decentraliseren (en daaraan grote taakstellingen te koppelen) is dat gemeenten meer dan de landelijke overheid in staat zijn om de gegroeide verkokering en versnippering van de verzorgingsstaat tegen te gaan. Als gemeenten onderschrijven wij dit. Dit leidt ertoe dat wij dan ook actief moeten werken aan het verbinden van deze kokers. Daarbij dient de (leef-)wereld van de burger leidend te zijn. Het is namelijk bij individuen, in gezinnen, dorpen en wijken dat de verschillende kokers van het huidige systeem bij elkaar komen.

De wenselijke verbinding tussen de verschillende domeinen kunnen we vormgeven door uitgangspunten voor een samenhangende, sociaal-domein-brede ontwikkeling te formuleren. Deze uitgangspunten zijn:

Inhoudelijke uitgangspunten

- Doel van onze inzet is maatschappelijke participatie naar vermogen. Hierbinnen is economische zelfstandigheid onze topprioriteit.
- Door te koersen op een fundamentele transformatie van de instituties in het sociale domein ontstaat het optimale maatschappelijke rendement van de beschikbare budgetten.
- Wij onderscheiden in het sociale domein vier dimensies: gewoon meedoen, versterken, ondersteunen en overnemen. We sturen erop dat zo weinig mogelijk mensen terecht komen in de derde en vierde dimensie. Waar dat toch gebeurt zorgen we voor goede ondersteuning, die erop is gericht om zo snel en zo ver mogelijk weer in het gewone leven mee te kunnen doen. Onderstaand plaatje maakt een en ander inzichtelijk.

Strategische uitgangspunten

- We kiezen fundamenteel voor burgerkracht en actief burgerschap: burgers worden in de positie gebracht om hun eigen plannen te maken en te regisseren, waarbij burgers waar mogelijk (co-)producent van de oplossing zijn. Plannen waarbij niet algemeen beschikbare publieke inzet nodig is, worden beoordeeld vanuit een 'gekanteld' perspectief.
- We werken vanuit 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- We versterken burgerkracht door ruimte voor initiatief te maken en daarvoor middelen te reserveren en door vrijwilligers en mantelzorgers nog beter te ondersteunen.
- Van burgers die publieke ondersteuning gebruiken eisen wij om zich minimaal in te zetten voor het succes van deze ondersteuning; daarnaast vragen wij hen om zich in te zetten voor anderen. Dit laatste vragen we ook van burgers die geen gebruik maken van publieke ondersteuning.
- We maken samen met basisvoorzieningen (scholen, verenigingen, gemeenschaps-accommodaties) plannen om hun mogelijkheden om mensen met problemen en beperkingen te kunnen bedienen te vergroten. Dat is in de eerste plaats hun eigen verantwoordelijkheid –

ook financieel. Waar zij in dit opzicht meer willen doen, dan op grond van hun verantwoordelijk verwacht mag worden, kunnen gemeenten (mee-)financieren.

- Waar mogelijk geven we publieke voorzieningen vrij toegankelijk vorm, waar nodig op doorverwijzing en alleen in bijzondere gevallen op indicatie.
- We gaan werken met sociale teams; hier werken generalistische professionals integraal en nabij mee aan het helpen opstellen en helpen realiseren van plannen voor maatschappelijke participatie en de eventuele (passende) ondersteuning die daarbij nodig is.
- Samenwerking tussen professionals onderling en met burgers, en tussen professionele organisaties onderling en met vrijwilligersorganisaties vinden we belangrijk en wenselijk.
- We herkennen de (soms) hoge kwaliteit, het innovatieve karakter en de scherpe prijs van kleine aanbieders (bv vanuit PGB's) en willen dus dat zij ook straks kansen hebben.
- De gemeente voert de regie op transitie en transformatie. Dat doen we door regie op basisvoorzieningen, regie op tweede lijns producten en regie op individuele arrangementen te voeren. In alle drie deze domeinen bepalen we het 'detail-niveau van onze bemoeienis met behulp van het volgende uitgangspunt.
- We gaan werken vanuit (geclausuleerd) vertrouwen in burgers, professionals en organisaties. In eerste instantie regisseren we door brede kaders aan te geven. Daar waar blijkt dat actoren dit vertrouwen (nog) niet kunnen of willen waarmaken, wordt de gemeentelijke regie geïntensiveerd.
- We willen dus een gedifferentieerd regie-instrumentarium kunnen inzetten.

Organisatorische uitgangspunten

- Centraal in de nieuwe aanpak staat een nieuw in te richten eerste lijn (sociale teams).
- Deze teams krijgen als taken:
 - Preventie;
 - Informatie en advies;
 - Vraagverheldering;
 - Toetsing en inzet passende ondersteuning (toegang);
 - Lichte interventies;
 - Vorm van casemanagement inclusief verantwoord loslaten (nazorg).
- Sociale teams bieden dienstverlening op het brede sociaal domein. Zij vormen de belangrijkste (maar niet de enige) toegangspoort naar alle vormen van vrij toegankelijke voorzieningen en de meeste vormen van niet vrij toegankelijke. Uitzonderingen zijn voorzieningen buiten het gemeentelijk domein (bv. zorgverzekeringswet, AWBZ, speciaal onderwijs) en (binnen het gemeentelijk domein) uitkeringen: op deze onderwerpen wordt wel informatie en advies gegeven, maar aanvragen worden elders ingediend en beoordeeld.
- De teams worden direct aangestuurd door de gemeenten. Leden functioneren onafhankelijk van aanbieders van ondersteuning.
- De bestaande 'voorkanten' van aanbieders gaan op in deze nieuwe 1^e lijn. Dit geldt deels ook voor gemeentelijke diensten, zoals het Wmo-loket.
- We vragen aanbieders van langer durende ondersteuning waaronder de gemeenten - zich gebiedsgericht te organiseren.
- We vragen van aanbieders – waaronder de gemeente – of zij collectieve producten kunnen ontwikkelen.
- Bestaande institutionele aanbieders zullen een kwantitatieve (minder omzet) en kwalitatieve (andere competenties) slag met hun personeel moeten maken. Ook de gemeente zal een organisatorische en kwalitatieve slag moeten maken.

Uitgangspunten fasering

- De transitie moet klaar zijn vanaf 1 januari 2015, waarbij rekening is gehouden met de ervaringen uit de verschillende proeftuinen die lokaal zijn uitgevoerd.
- Het realiseren van een sluitende structuur voor 2015, vraagt al in 2014 om actie.
- Ons eindplaatje is hetzelfde, maar ons beginpunt is dat niet. Vandaar dat iedere gemeente procesmatig en op een verantwoorde manier zal bekijken welke onderdelen naar het sociaal team kunnen en welk onderdelen door de backoffice afgehandeld zal worden. Daarbij geldt

dat het inzetten van passende ondersteuning voor de jeugd en de nieuwe taken die van de AWBZ overgaan naar de WMO in ieder geval over gaan naar het sociaal team.

- Eind 2018 zal de structurele herinrichting van toegang en voorzieningenstelsel zijn afgerond
- De doorontwikkeling van voorzieningen en de cultuurverandering onder burgers, professionals en overheid zal veel langer vergen

Uitgangspunten financiën

- Bij een structureel krimpend totaalbudget verschuiven we middelen richting burgerkracht, basisvoorzieningen, 1^e lijn/Sociaal Team en collectieve voorzieningen
- Bestaande grote aanbieders van zorg en ondersteuning zien de markt voor hun bestaande producten met ongeveer de helft teruglopen. Door succesvol producten te leveren op nieuwe markten voor 1^e lijn en collectieve voorzieningen kunnen zij deels nieuwe omzet genereren, maar hun totale omzet zal met ongeveer 1/3^e teruglopen.
- Aanbieders zullen zelf hun tarieven moeten saneren. Overhead, productiviteit en vastgoed spelen daarbij een belangrijke rol. Uiteindelijk streven we ernaar om met 1/3^e minder budget budget meer dan 80% van het volume vast te houden. Dit laat dus onverlet dat burgers geconfronteerd zullen worden met flink minder hulp-volume dan waaraan zij gewend zijn.
- Bestaande aanbieders kunnen meerjarig afbouwen. Friciekosten hoeven dus niet ten laste van de gemeente te komen.
- De markt van kleine, innovatieve aanbieders vinden we belangrijk en zien we dus waar wenselijk groeien.
- Voor de verantwoorde uitvoering van de gemeentelijke verantwoordelijkheid zal een klein deel van het programma-budget nodig zijn.